

ונהר יוצא מעדן (ב, י). שבת הוא גדול מעולם הבא, כי שבת הוא המעין שממנו נקח עולם הבא, הרב הצדיק הרבי ר' ברוך ממעזיבז זצלה"ה הרמז ונהר יוצא מעדן, וכמו שמובא בספר הבהיר שאלו תלמידיו מהו עולם הבא? אמר להם עולם שכבר בא, מובא בספר הקדוש עץ חיים (היכל אבי"ע שער מג שער ציור העולמות פ"ג), וזה השבת קודש מעין עולם הבא, דצה לומר ונהר יוצא מעדן הוא סוד חכמה, הוי"ה מילוי יו"ד.

מנצח החכמה

גדול עיוני מנשוא (ד, יג). אמר ידידי בנן של קדושים הרב הצדיק רבי יצחק פרידמן, האדמו"ר מבוהוש זצ"ל, בשבת בראשית תשכ"ז, קין אמר לפני הקב"ה גדול עיוני מנשוא, כי הוא היה רוצה לעורר הבחינה של נושא עון ועובר על פשע, היינו את בחינת ארך אפיים אפילו לרשעים (סנהדרין דף קיא ע"א), ודברי פי חכם חן.

והאר"י ז"ל (עץ חיים שער ג' פ"א) אומר, כי א"ס מאיר על ידי התלבשות מלבוש חכמה, ומתפשט בכל אצילות, בסוד הכתוב (תהלים קד, כד) כולם בחכמה עשית כידוע, ואצילות בחינת קודש. וזה כוונת מרן האר"י ז"ל (מבוא לחכמת הקבלה ח"א

שער ג' פ"ג) באומרו חכם בגימטריא חיים, היינו שהחכם הצדיק מעורר בחינת שבת, בחינת א"א, ועל כל פשעים תכסה אהבה (משלי י, יב).

וכמו שאמר הרבי מבוהוש זצ"ל, על כן אומרים 'פני שבת נקבלה', שזה מכסה ומטהר, על דרך אומרם ז"ל (שבת דף קיח ע"ב) כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, שנאמר (ישעיה נז, ב) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו, ובעל המאמר הוא רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן.

ויצא קין מלפני ה' (ד, טז). הגאון בעל הישמח משה ז"ל מביא המדרש (בראשית רבה פרשה כב, יג) על הפסוק ויצא קין מלפני ה', פגע בו אדם הראשון, אמר לו מה נעשה בדיןך? אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, אמר לו כל כך גדול כח התשובה? מיד נתעטף בטליתו ואמר מזמור שיר ליום השבת. מזה רמז המנהג שלובשים צדיקים טלית בליל שבת קודש ומתפללין עם הטלית, וכן מנהג חסידי קארלין. והרמז לזה בשבת (דף כה ע"ב) כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי, ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין, ורוחץ פניו ידיו ורגליו, ומתעטף ויושב בסדינין

ש"י תשס"ז

המצוייץין, ודומה למלאך ה' צבאות, ויש לרמז לפי מה שכתב בכד הקמח כי טלית מראה על סוד סליחה וכפרה.

זה ספר תולדות אדם (ה, א) הנני מביא מה שכתב בהקדמת ספר הקדוש בית אלקים ממרן הגאון בעל המבי"ט זצ"ל בתוך דבריו הקדושים: במדרש בראשית (בראשית רבה פרשה כד, ב) מביא דברי חז"ל על זה ספר תולדות אדם, מלמד שהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, דור דור ופרנסיו. דורש יקרא החכם היודע לדבר צחות בפני רבים דברי תורה ואגדה, להורות להם הדרך הטובה והישרה, ולהוכיחם תוכחת מגולה להפרישם ולהזהירם מכל מה שהזהירו בתורה. חכם יקרא במקום זה הדיין העומד על המשפט לדון ולזכות, ולחייב כפי דיני התורה, פרנס יקרא מלך או נשיא או ראש גלותא כפי הדור, כי לא יחסר ולא יסור שבט מיהודה להוכיח במישור לענוי ארץ, ולהקים דגל התורה ולומדיה כל אחד כפי כוחו, שלא יהא נתפס כמי שיש בידו למחות ואינו מוחה.

ומה שאמר דוד המלך (תהלים כד, ו) זה דור דורשיו לכל אחד, ולא אמר דור דור דורשיו וחכמיו ופרנסיו, כי לפעמים יקרה באיזה דור שלא ימצא

בו כי אם דורש ולא חכם ופרנס, או חכם ולא דורש ופרנס, או פרנס ולא דורש וחכם וכו', ומה שאמר דור דורשיו ולא אמר דור ודורשיו דור וחכמיו וכו', לרמז כי לא יטוש ה' את עמו בכל דור ודור מבלי דורשים וחכמים ופרנסים, או לפחות שניים, או אחד מהם בכל דור ודור זה אחר זה, לא יחסר שום דור שלא יהיו בו רועים.

בשגם הוא בשר (ו, ג). בזוהר הקדוש (פרשת נח דף סו ע"א סולם אות קמח) בד"ה ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ, מיין מרירן מיין קטטו [=מים מרורים מים של מריבה], לעומת הקדושה והתורה שהוא מים מתוקים מיין צלולין מיין שלם [=מים צלולים מים של שלום], ועל כן התרגום על מי מבול מיא טינופא. ובזוהר הקדוש (פרשת פנחס דף רט"ז ע"ב) בתוך דבריו הקדושים, ועוד אוקמוה רבנן דעתיד הוה משה לקבלה אורייתא בדרא דטופנא, אלא בגין דהו רשיעייא, הדא הוא דכתיב (בראשית ו, ג) בשגם הוא בשר, בשגם בגימטריא זה משה [=ועוד העמידו חכמים, שעתיד היה משה לקבל התורה בדור המבול, אלא לא קיבל אז משום שהיו רשעים, זהו שכתוב בשגם הוא בשר, בשגם הוא אותיות משה - סולם שם אות ס], עיין שם.